

XVI

—N'ermità, si eu no só de tal discreció
 que en fait tan cabalós abastàs ma raó;
 e si eu, ignorant, ves ell fas fallió⁹⁵
 per sofratxa d'entendre e car discret no só,
 segons que el fait és gran,⁹⁶ per ço vull companyó⁹⁷ 185
 qui el m'ajut a complir;⁹⁸ mas no em val pauc ni pro⁹⁹
 requerir companyia, ans són sol a bandó;¹⁰⁰
 quan los guard en la cara e els vull dir ma raó,
 no em volon escoltar, ans dien que fat só¹⁰¹
 los de més,¹⁰² per ço car los dic aital sermó. 190
 Però parrà al judici qui haurà discreció,
 e qui de sos pecats atrobarà perdó.

181 si eu C D Pa : eu L O Al Ga Ri Ro 186 qui el L O Al Ga Ri Ro : qui C D Pa 188
 quan C D Pa Ri : e quan L O Al Ga Ro 191 però parrà al judici qui haurà C D Pa Ri :
 emperò al judici parrà qui ha L O Al Ga Ro

⁹⁵ ves ell fas fallió, envers ell (el fait cabalós) faig (cometo) una mancança.

⁹⁶ segons que el fait és gran, per tal com el fet és grandió. El fait, cf. v. 116, gran, cabalós (v. 182), de molt gran estament (v. 170) és la missió de Llull; cf. v. 600: lo seu (de Déu) fait que menats. En moments d'abatiment Llull pensava que l'empresa l'ultrapassava, cf. Cant de Ramon, v. 45: hai trop gran fait emparat.

⁹⁷ Llull, malgrat que apreciava la vida ermitana perquè permetia de sentir-se franc, cf. Llibre d'Evast e d'Aloma e de Blanquerna, 96 (OE 1,257), experimentava també la soledat com un fracàs, perquè ell es delia no sols per veure's envoltat d'amics, cf. v. 9, i d'amats en qui pogués sentir-se assolat (curull de 'solaç'), cf. Llibre d'amic e amat, 348 (OE 1,278), ans també per tenir un grup d'ajudadors, cf. v. 114, que convertissin la seva vocació personal en una empresa eclesial; cf. Cant de Ramon, 44, 55-57.

⁹⁸ qui el m'ajut a complir, qui m'ajudi a complir-lo.

⁹⁹ no em val pauc ni pro, no em val poc ni molt, no em serveix de res; cf. v. 234

¹⁰⁰ a bandó, al propi arbitri; som sol a bandó, em trobo lliurat al meu arbitri, només amb el meu voler, això és, tot sol, 'abandonat'.

¹⁰¹ dien que fat só, diuen que sóc foll, cf. v. 81 i 392. Llull que es feia dir Ramon lo foll, cf. Llibre d'Evast e d'Aloma e de Blanquerna, 79 (OE 1,228), suportava irònicament que els clergues el tinguessin per fantàstic (esbojarrat) cf. Disputatio Perri Clerici et Raimundi Phantastici (ROL 16,1-30), si bé també se'n dolia: molts hòmens me tenen per fat, cf. Arbre de ciència, pròl. (OE 1,555).

¹⁰² los de més, els més nombrosos, la majoria.

XVII

- Ramon, l'hom qui és avar e vol algun fait far,¹⁰³
 ço que vol no ho pot complir ni acabar.
- 195 On, si vós sòts avar e no volets donar
 del vostre, per ço que Déus ne façats honrar,¹⁰⁴
 de vostra cobeitat vos deuriets clamar
 car ella vos empatxa lo bo fait procurar.
 O, si dar no podets, paupertat pot estar
- 200 contra vostre negoci,¹⁰⁵ e deurfets pensar
 que els senyors mais se clinen per dar que per preicar
 a los precis que hom los fa.¹⁰⁶ Per què us vull consellar
 que, si donar podets, pensats tost de l'anar,¹⁰⁷
 car per donar poretz tota res acabar.

193 l'hom qui és avar e vol algun C D Pa : home avar quan vol negú L O Al Ga Ri Ro 194
 ço que vol no ho pot complir ni acabar C D Pa Ri : ço que volria no ho sap acabar L O Al Ga
 Ro 196 ne façats C D Pa : poguéssets L O Al Ga Ri Ro 201 se clinen L Al Ri : s'enclinen
 D C O Pa : s'aclinen Ga Ro • per dar que per preicar C Pa : per dar que per preicar D Ga Ro :
 per donar que pregar L O Al Ri : 202 a los L O Al Ga Ri Ro : e los C D Pa

¹⁰³ quan vol algun fait far, quan vol fer algun fet (alguna cosa).

¹⁰⁴ per ço que Déus ne façats honrar, per tal de fer que Déu sigui honorat. El cristià ha d'honrar Déu tal com un vassall honora el seu senyor, cf. v. 84.

¹⁰⁵ Tota missió ambiciosa exigeix magnanimitat, bé sigui de part del mateix qui l'empren, bé sigui de part d'algun gran senyor que la financii. Segons l'èrmita, la de Llull no té ni l'una cosa ni l'altra, perquè Llull o bé és o avar o bé és un pobre que no sap demanar. Sobre l'avartícia, cf. *Arbre de ciència*, 6/2, 3 (OE 1,653); *Llibre del gentil e los tres savis*, 1,3 (OE 1,1066).

¹⁰⁶ El text —difficil, cf. l'aparat crític— sembla voler dir que, atès que els grans senyors són més promptes a escoltar les súplices que hom els fa, que no pas a esdevenir ells mateixos predicadors, hom hauria de mirar-s'hi molt (*deuria pensar*, v. 200) en *los precis que hom los fa*.

¹⁰⁷ pensats tost de l'anar, mireu de fer-ho aviat.

XVIII

—N'ermità, certs siats que anc mais¹⁰⁸ cobeitat 205
 de diners ni d'honors en mi no ha habitat,
 e en aquest negoci de mon patrimonat
 hai tota vets despès e aitant llarguejat,
 que tuit li¹⁰⁹ meu infant n'estan en paupertat;¹¹⁰
 d'on d'avarícia no dec ésser reptat; 210
 ni-donar eu no pusc a los hòmens de grat,
 car no só home ric ni senyor de ciutat;
 per què no m'encolpets, ans m'hajats excusat.
 Bé us dic, si eu fos senyor d'emperi o regnat,
 tant del meu hi donara tro que fos acabat;¹¹¹ 215
 mas home qui pauc dóna no és bé escoltat.

206 en mi no ha habitat C D Pa : a mon coratge plac L O Al Ga Ri Ro 208 vets despès e
 aitant C D Pa : hora despès e hai tant L O Al Ga Ri Ro 209 tuit li meu infant C D Pa Ri :
 li meu infant L O Al Ga Ro 210 d'on d'avarícia no dec C D Pa : per què d'avarícia no em
 tem L O Al Ga Ri Ro 213 no m'encolpets ans C D Pa : no m'encolpets e *scrip.* Ri : de ço
 d'on m'encolpets L O Al Ga Ro 214 bé us dic C D Pa : ans L O Al Ga Ri Ro

¹⁰⁸ *anc mais*, mai de la vida.

¹⁰⁹ Sobre l'ús de *li* cf. v. 159.

¹¹⁰ Segons la *Vida coetània*, 9 (OE 1,37), Llull, atret per la pobresa radical de Francesc d'Assís, *deliberà que ell faria altrètal. E de fet, lleixada certa part de béns per sustentació de la muller e enfants, anà-se'n ... a diversos llocs sants.* L'any 1276, la muller aconseguí que el jutge, atès l'abandonament de la llar per part de Llull, nomenés un procurador dels béns familiars que deurién ésser prou migrats.

¹¹¹ *tant del meu hi donara tro que fos acabat*, ho donaria tot (del meu regne) fins que s'acabés.

XIX

—Ramon, glòria vana fa hom a si amar,
 e per ço que hom faça de si les gents parlar,
 dient de hom llausors, per ço que els sia car
 220 e que l'amen e l'honren en sovint nomenar.
 On, si vós treballats per vós mateix llausar,
 ergull, glòria vana¹¹² vos fan tant menysprear
 a cells ab qui volets vostre fait acabar¹¹³
 que no us dényen veser¹¹⁴ ni us volon escoltar,
 225 car null fait tan honrat, vil hom no deu menar,¹¹⁵
 e tot home és vil e està en pecar¹¹⁶
 qui mais que no li tany¹¹⁷ se vulla far honrar.
 Per què de vostre tort vullats null encolpar.

217 fa hom a si C D Pa : si fa a hom L O Al Ga Ri Ro 218 e per ço C D Pa Ri : per ço L O Al Ga Ro 219 dient de hom llausors C D Pa : dients (dient Ro) de hom llausor L O Al Ga Ri Ro 222 gloria vana C D Pa : e vana glòria L O Al Ga Ri Ro 223 *versum om.* D C 226 e està C D Pa Ri : qui estiï O Ga Ro : L qui estia Al 227 qui mais que no li tany C D Pa : e qui mais que no es tany L O Al Ga Ri Ro 228 vullats null C D J O Pa Ri : no vullats altre L O Al Ga Ro : *om.* V

¹¹² La vanaglòria és un *voler viciós*, cf. *Llibre de contemplació*, 365,8 (OE 2,1247) que pretén de mostrar en l'aparença allò que manca en la realitat. Llull la fustiga insistentment; cf. *Llibre de contemplació*, 140 (OE 2, 411-414); *Llibre d'Evast e d'Aloma e de Blanquerna*, 7 (OE 1,138); *Doctrina pueril*, 89 (ENC 213-215); *Llibre de meravelles*, 109 (OE 1,488-490), per tal com comporta una actitud de vacuïtat espiritual pròpia de qui *té té els ulls al cel e lo cor en terra*, cf. *Llibre dels mil proverbis*, 44 (OE 1,1266).

¹¹³ *vostre fait acabar*, acomplir la vostre missió.

¹¹⁴ *no us dényen veser*, no es dignen ni mirar-vos.

¹¹⁵ *null fait tan honrat, vil hom no Déu menar*, cap fet tant honorable, no pot fer-lo un home vil.

¹¹⁶ *estar en pecar*, viure pecant, estar en pecat.

¹¹⁷ *mais que no li tany*, més que no li pertany (pertoca).